

Journal of Education
Graduate Studies Research, KKU.

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDGKKUJ>

การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์

สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The Development of an Instructional Model for Enhancing Self-Concept
For Student at The Faculty of Education, Khon Kaen University

ปนัดดา ญาณกระโทก^{1*} อัญชลี สารรัตน์² และ กาญจนา ไชยพันธุ์³

Panadda Yuankrathok^{1*} Unchalee Sanrattana² and Ganjana Chaiyapan³

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Doctor of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University

²รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Associate Professor, Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Khon Kaen University

³อาจารย์พิเศษ, รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Special Lecturer, Associate Professor, Faculty of Education, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และศึกษาประสิทธิผลของแบบแผนการเรียนการสอน ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบแผนการทดลองจริง ที่มีการจัดกระทำกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มและสังเกตผลก่อนและหลังการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาพัฒนาการมนุษย์ ในภาคปลายปีการศึกษา 2558 เป็นกลุ่มทดลอง 39 คน และกลุ่มควบคุม 36 คน เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน อนุทินรายวัน แบบบันทึกการสะท้อนผล แบบวัดอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม และแบบสอบถามความพึงพอใจ

ผลการวิจัย พบว่า 1) อัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมเป็นเรื่องที่ควรเสริมสร้าง จึงพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนที่มี 4 ขั้นตอน คือ นำเสนอความคาดหวัง ตั้งปณิธานคุณธรรม ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ขึ้นมั่นด้วยเชิงบวก 2) ประสิทธิภาพของแบบ พบว่า 2.1) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบแผนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมมีอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: อัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม, การเสริมสร้างอัตมโนทัศน์, แบบแผนการเรียนการสอน

*corresponding author. Tel: 084 420655

Email address: panyua@kku.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to develop instructional model for enhancing moral self-concept for student at the Faculty of Education, Khon Kaen University and to examine effectiveness of instructional model. The effectiveness of instructional model using true-experimental design and randomized pretest posttest control group design. The samples were the students, who registered Human Development Subject in the second semester, 2015. The samples were randomized into 2 groups; 39 persons in an experimental group and 36 persons in a control group. Main research tools included 10 learning management plans, diary reflection, learning reflection form, moral self-concept measurement form, and questionnaire on satisfaction towards learning management.

The results found that; 1) The moral self-concept should be promoted. Therefore, the instructional model was divided into 4 steps: Presentation of Teacher Expectations, Set Moral Commitment, Interact with Others, and Be Cheerful with Positive; 2) Regarding the effectiveness evaluation of the instructional model, the findings showed that 2.1) the students participating into the developed instructional model had higher moral self-concept than those who attended the normal instruction with the .05 level of statistical significance; 2.2) According to the overall satisfaction towards the instructional model for enhancing the moral self-concept, both groups of students were satisfied at high level.

Keywords: Moral Self-Concept, Enhancing Self-Concept, Instructional Model

บทนำ

นานาประเทศต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศของตนให้ไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งจะสามารถเป็นไปได้เช่นนั้นจำต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ประกอบกันหนึ่งในปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงถูกกำหนดในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเสมอสำหรับประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เช่นกัน เห็นได้จากการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 (ฉบับที่ 8: พ.ศ. 2540-2544, ฉบับที่ 9: พ.ศ. 2545-2549, ฉบับที่ 10: พ.ศ. 2550-2554) สังคมไทยได้อัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา สืบเนื่องมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ทุกภาคส่วนใน

สังคมไทยเห็นพ้องร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง พร้อมมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติเพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศ ให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ทำให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน เพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

ในการที่จะพัฒนานคน ย่อมต้องกล่าวถึงระบบการศึกษาที่จะสามารถสร้างคนให้มีคุณภาพ โดยทุกภาคส่วนในชาติจำต้องตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญและสนับสนุนการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมาย

ที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) ซึ่งวิชาชีพหนึ่งที่มีผู้พัฒนาคนในทุกเพศทุกวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศชาติ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข คือ วิชาชีพครู ดังนั้นหากประเทศใดมี “ครู” ที่มีคุณภาพ ย่อมเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ถึงแนวโน้มในการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ส่วนการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาคควรหาวิธีสอนที่มุ่งให้นักศึกษาได้พัฒนาด้านจิตใจ นอกเหนือไปจากการพัฒนาด้านความรู้ความคิด ทั้งนี้เพราะการพัฒนาด้านจิตใจส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ความคิด กล่าวคือ ยิ่งนักศึกษามีการพัฒนาด้านจิตใจได้มากเท่าไร นักศึกษาก็จะพัฒนาความสามารถทางสมองได้มากเท่านั้น ซึ่งวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ได้คือ เทคนิคการสอนเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจตนเองหรือเพื่อให้นักศึกษามีอัตมโนทัศน์ (อุทุมพร (ทองอุทัย) จามรมาน, 2541)

อัตมโนทัศน์ หรือ Self-Concept เป็นคำที่เกิดขึ้นในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 เป็นแนวความคิดของนักจิตวิทยา กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) (พรณี ชูทัย เจนจิต, 2545) ซึ่งนักจิตวิทยากลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ โดยมองว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับความดี มนุษย์มีความสามารถ มนุษย์มีอิสระและมีเสรีภาพที่จะเลือกทำสิ่งต่างๆ และอยากที่จะพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์เต็มตามศักยภาพที่ตนเองมีส่วนความหมายของอัตมโนทัศน์ หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่มีต่อตนเอง จากการศึกษาที่ผ่านมา สรุปได้ว่าอัตมโนทัศน์มีความสำคัญอย่างมาก กล่าวคือ อัตมโนทัศน์เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม หรือกล่าวได้ว่าอัตมโนทัศน์เป็นแกนกลางของบุคลิภาพ ด้วยเหตุนี้ คนที่มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกัน ย่อมจะแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน อัตมโนทัศน์เป็นสิ่งที่บุคคลพัฒนาขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม อัตมโนทัศน์เปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา สถานการณ์ ประสบการณ์ และบทบาทในสังคมของบุคคล ดังนั้นการพัฒนาอัตมโนทัศน์จึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่จำกัดเวลาหรือขอบเขต บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดีจะสามารถเปิดใจยอมรับ และทำความรู้จักและเข้าใจผู้อื่นได้ ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อัตมโนทัศน์ส่งผลต่อการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ของนักศึกษาวิชาชีพครูในระดับอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยศึกษากับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 1 ด้วยมีเหตุผลสำคัญ 2 ประการ **ประการแรก** ถ้านักศึกษาเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดีหรือมีอัตมโนทัศน์ทางบวก จะส่งผลดีต่อตัวนักศึกษาเอง กล่าวคือ ทำให้การแสดงพฤติกรรมของนักศึกษาเป็นไปในเชิงบวก อีกทั้งส่งผลต่อการปรับตัวของนักศึกษา ซึ่ง พรณี ชูทัย เจนจิต (2544) อธิบายว่า การที่บุคคลจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ดีเพียงใดนั้น ปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อบุคคลก็คืออัตมโนทัศน์ของบุคคลคนนั้นด้วย **ประการที่สอง** ถ้านักศึกษาเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดีหรือมีอัตมโนทัศน์ทางบวก จะส่งผลดีต่อความเป็นครูของนักศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อวิชาชีพครูและการพัฒนาประเทศ กล่าวคือ ครูเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียนทั้งโดยตรงและโดยอ้อมรองจากพ่อแม่ ครูที่ปรับตัวได้ดีคือครูที่มีเจตคติในการยอมรับผู้อื่น ให้ความอบอุ่นเป็นกันเอง จะช่วยให้ผู้เรียนมีอัตมโนทัศน์ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของครู (พรณี ชูทัย เจนจิต, 2544) หรือก็คือครูที่มีอัตมโนทัศน์ทางบวกจะสามารถเปิดใจยอมรับและเห็นคุณค่าในตัวผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ทางบวกไปด้วย (เรขา อรุณวงศ์, 2543; พรณี ชูทัย เจนจิต, 2545) ดังนั้นจึงควรเตรียมความพร้อมสำหรับระดับการศึกษาและชั้นปีเริ่มต้นในการเริ่มเข้าสู่คณะวิชาในวิชาชีพครู

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น การเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง หากแต่ควรเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ในเรื่องใดบ้างให้กับนักศึกษา จากการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาบริบทพบว่า อัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม เป็นเรื่องที่บุคลากรสายผู้สอนสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 10 คน จาก 10 สาขาวิชาในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม มีความคิดเห็นว่านักศึกษาชั้นปี 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรได้รับการเสริมสร้าง อีกทั้งผลการสำรวจความคิดเห็น

ของนักศึกษาชั้นปี 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 217 คน พบว่า อัตมโนทัศน์ที่นักศึกษาต้องการเสริมสร้างในระดับมากที่สุด มีเรื่องความรับผิดชอบ ต่อตนเองและวินัยในตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิทางจิตวิทยาที่มาร่วมให้ ความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการสนทนากลุ่ม ที่มีความคิดเห็นว่าการให้ความสำคัญกับอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม (Moral Self-Concept) เพราะแก่นักศึกษาเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมที่ดีแล้ว ย่อมส่งผลไปถึงอัตมโนทัศน์ในเรื่องอื่นๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่ดีด้วยเช่น อัตมโนทัศน์ทางสังคม หรือ อัตมโนทัศน์ทางวิชาการ เป็นต้น อีกทั้งมาตรฐานวิชาชีพครู ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติตนหรือจรรยาบรรณของวิชาชีพไว้อย่างชัดเจนว่าครูต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม ดังนั้นอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมจึงเป็นเรื่องที่ควรเสริมสร้างให้กับนักศึกษาด้วยมีเหตุผล**ประการแรก** หากนักศึกษาเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมที่ดีแล้ว สิ่งที่ย่อมเกิดผลตามมาต่อนักศึกษาคือ นักศึกษาจะเป็นผู้ที่มีคุณธรรม และมีพฤติกรรมที่แสดงถึงคุณธรรมที่นักศึกษามี **ประการที่สอง** เมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาไปเป็นครู นักศึกษาจะสามารถถ่ายทอดความเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม หรือ การเป็นตัวแบบ (Model) ที่มีพฤติกรรมที่ดีในทางคุณธรรมให้แก่ผู้เรียนและบุคคลอื่นๆ ในสังคม **ประการที่สาม** สอดคล้องกับความต้องการของนานาประเทศรวมประเทศไทย ที่ต้องการมีทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นคนดีมีคุณธรรม สำหรับในประเทศไทยกำหนดไว้ตั้งแต่กฎหมายทางการศึกษา คือ มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ระบุชัดเจนว่าต้องการคนไทยที่มีความรู้และคุณธรรม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อจัดทำแผนการทำงานเกี่ยวกับการสอนที่มีจุดหมายเฉพาะเจาะจงคือ การเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมให้แก่ นักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมที่ดี เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมี

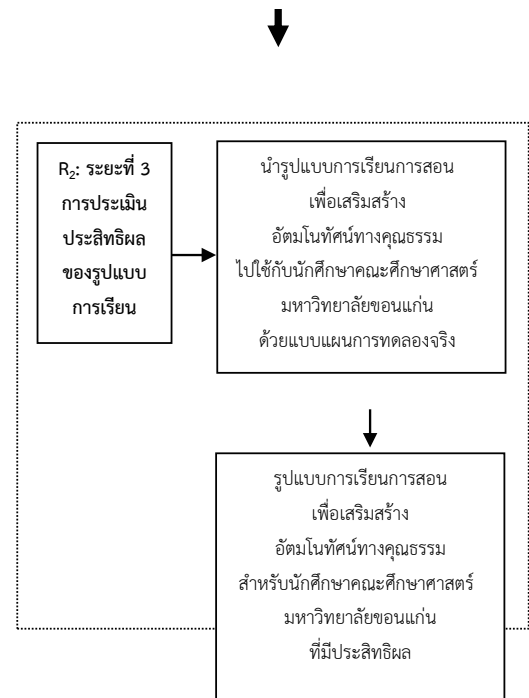
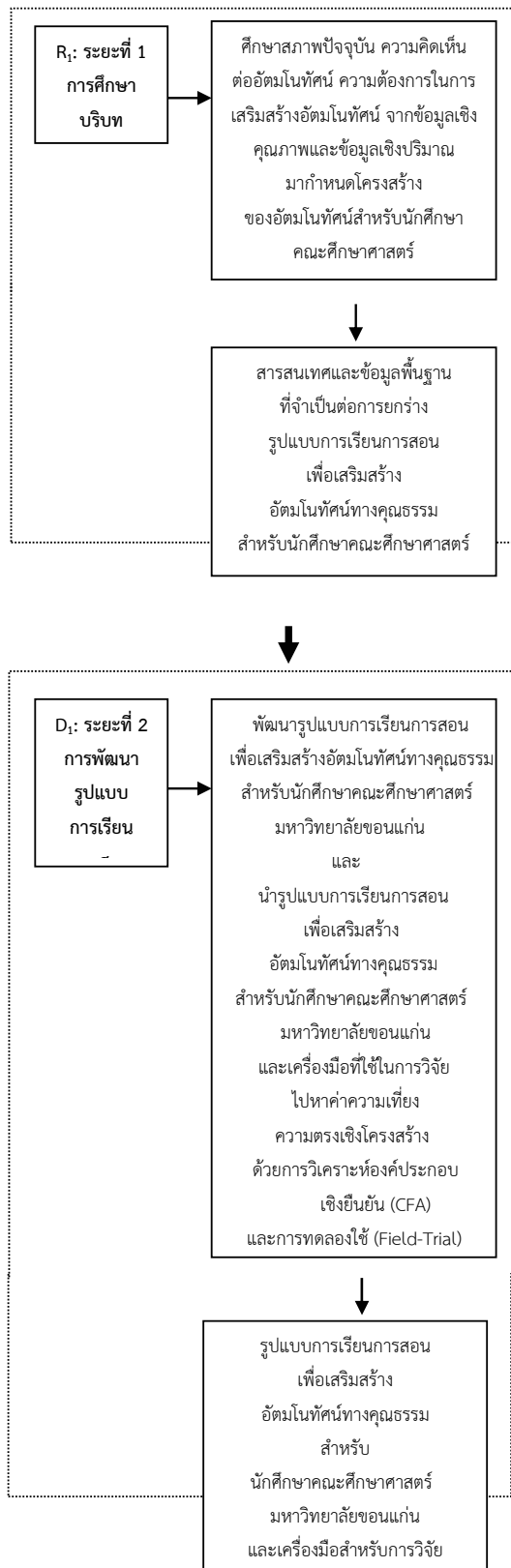
คุณธรรม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคนในชาติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ R_1 : ระยะที่ 1 การศึกษาบริบท D_1 : ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน R_2 : ระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การศึกษาบริบท ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 30 คน จาก 10 สาขาวิชา, บุคลากรสายผู้สอนสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 5 คน

ผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม โดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ บุคลากรสายผู้สอนสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 10 คน จาก 10 สาขาวิชาในระดับปริญญาตรี

ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 217 คน จาก 10 สาขาวิชา

ผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม คือ ผู้ทรงคุณวุฒิทางจิตวิทยา โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน

1.2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้ (Field-Trial) รูปแบบการเรียนการสอน คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาพัฒนการมนุษย์ ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2558 ที่สมัครใจและยินดีเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 28 คน

1.3 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาพัฒนการมนุษย์ ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2558 จำนวน 4 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย สาขาวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาการสอนภาษาญี่ปุ่น และสาขาวิชาศิลปศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจากประชากร (Random Selection) โดยใช้การสุ่มเป็นกลุ่ม (Cluster Sampling) ตามสาขาวิชา จำนวน 2 สาขาวิชา ได้สาขาวิชาสังคมศึกษา และสาขาวิชาศิลปศึกษา จากนั้นนำกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ได้ มาสุ่มเข้ากลุ่ม (Random Assignment) ซึ่งทำให้ได้กลุ่มทดลอง จำนวน 1 กลุ่ม คือ สาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 39 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 1 กลุ่ม คือ สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 36 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาบริบท ประกอบด้วย ประเด็นการสัมภาษณ์ ประเด็นการสนทนากลุ่มและคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ก่อนนำไปใช้จริง แบบสอบถามสิ่งที่ป็นจริงในปัจจุบัน และสิ่งที่คาดหวังในอนาคตตามการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในเรื่องต่างๆ สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านจิตวิทยา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 6 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องตาม

โครงสร้างของแบบสอบถาม และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.83 – 1.00 และเมื่อนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มิใช่ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient Reliability) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม ประกอบด้วย ร่างต้นแบบรูปแบบการเรียนการสอน, แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม (กลุ่มทดลอง) จำนวน 10 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง, แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมตามการสอนแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) จำนวน 10 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง, แบบประเมินการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยผู้เรียน (กลุ่มทดลอง), แบบประเมินอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยผู้เรียน (กลุ่มควบคุม), แบบประเมินการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยผู้สอน (กลุ่มทดลอง), แบบประเมินการนำเสนอผลงานของกลุ่ม (กลุ่มทดลอง) และแบบบันทึกการสะท้อนผล (กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม), อนุทินรายวัน เป็นสมุดบันทึกที่บรรจุหน้ากระดาษเปล่าแจกให้กับกลุ่มทดลอง,

แบบวัดอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน (กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม) จำนวน 30 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงค่อนข้างมาก จริงเพียงครึ่งหนึ่ง จริงน้อยมาก และไม่จริงเลย มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.83 – 1.00 หาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.81

สำหรับแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์เพื่อยืนยันองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมที่กำหนดขึ้น โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ด้วยโปรแกรม Mplus 6.11 โดยเก็บข้อมูลกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี 2 ถึงชั้นปี 5 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนจำนวนประชากรในแต่ละชั้นปี จำนวน 610 คน จากการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรเชิงทฤษฎี พบว่าค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนสำหรับตัวแปรแฝงทั้ง 4 ตัว มีระดับความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ทั้งหมด $\chi^2 = 44.504$, $df = 23$, $p = 0.005$, $\chi^2/df = 1.9350$, CFI = 0.983, TLI = 0.973, RMSEA = 0.039, SRMR = 0.032 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง แม้ว่าในการวิเคราะห์พบว่าค่า p จากโมเดลการวัดมีค่าเท่ากับ 0.005 นั่นคือ χ^2 มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) แต่เมื่อพิจารณาค่าอื่น ได้แก่ χ^2/df , CFI, TLI, RMSEA และ SRMR ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ดังนั้นแม้ค่า $p < .05$ สำหรับการวิเคราะห์ Mplus ถือว่าโมเดลนั้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง (Muthen, 2005 อ้างถึงใน ประสงค์ ต่อโชติ, 2555) และผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ และอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสรุปในภาพรวมได้ว่า แบบวัดอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยข้อคำถามทั้ง 30 ข้อที่ใช้ในการวัด เป็นตัวแทนของการวัดตัวแปรอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมได้

และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม (กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม) แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน

20 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิดที่ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน

มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.83 – 1.00 หากค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้เท่ากับ 0.93

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม ประกอบด้วย แบบวัดอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม ดังมีรายละเอียดที่กล่าวมาข้างต้น

3. การดำเนินการ

3.1 การศึกษาบริบท เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความคิดเห็นต่ออัตมโนทัศน์ ความต้องการในการเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ และการกำหนดโครงสร้างของอัตมโนทัศน์ สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดย 1) การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม 2) การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณจากการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม 3) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากข้อ 1) และข้อ 2) เพื่อกำหนดโครงสร้างของอัตมโนทัศน์

3.2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม โดย 1) สังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน สร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2) การทดลองใช้ (Field-Trial) รูปแบบการเรียนการสอนจำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

3.3 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม เป็นการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองจริง (True-Experimental Design) แบบ Randomized Pretest Posttest Control Group Design ซึ่งเป็นแบบแผนการทดลองที่มีการจัดกระทำกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มและสังเกตผลก่อนและหลังการเรียนการสอน (องอาจ นัยวัฒน์, 2551) ดังนี้

ER O_1 X O_2
CR O_1 O_2
เมื่อ E = กลุ่มทดลอง
C = กลุ่มควบคุม
R = การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม
 O_1 = การทดสอบก่อนได้รับการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
 O_2 = การทดสอบหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
X = การใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

และการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาบริบท เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลโครงสร้างของอัตมโนทัศน์สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งได้มาจาก 1) การวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม 2) การ

หาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับแบบสอบถามสิ่งที่เป็นจริงในปัจจุบันและสิ่งที่คาดหวังในอนาคตตามการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในเรื่องต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม โดย 1) การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลสำหรับการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน 2) การวิเคราะห์เนื้อหา และระดับคุณภาพจากการจดบันทึกในอนุทินรายวัน สำหรับนักศึกษากลุ่มทดลองใช้

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม โดย 1) การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance: ANCOVA) สำหรับการเปรียบเทียบคะแนนอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมหลังการจัดการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้คะแนนอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมก่อนการจัดการเรียนการสอนเป็นตัวแปรร่วม (Covariate) 2) การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจากอนุทินรายวันและแบบบันทึกการสะท้อนผล

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1.1 ผลการวิจัยการศึกษาบริบท สรุปได้ว่าควรเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม หรือ Moral Self-Concept ให้กับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1.2 ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางคุณธรรม เป็นตามลำดับ ดังนี้

1.2.1 กำหนดอัตลักษณ์ทางคุณธรรม ผู้วิจัยพิจารณาจาก 4 แหล่งข้อมูล ได้แก่ มาตรฐานวิชาชีพครู ในส่วนมาตรฐานการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ, ข้อเสนอจากการสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง การพัฒนาคุณธรรมในศตวรรษที่ 21, กรอบคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ระดับปริญญาตรี ด้านวิชาคนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม และหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินและคัดเลือกนักศึกษาเพื่อรับรางวัลเชิดชูเกียรติมหาวิทยาลัยขอนแก่น สำหรับรางวัลกัลปพฤกษ์ ด้านความประพฤติ มีคุณธรรม จริยธรรม และวินัย ทำให้ได้คุณธรรมที่สอดคล้องกันมากที่สุด 3 เรื่อง คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความมีวินัยในตนเอง และความซื่อสัตย์ สำหรับความรับผิดชอบต่อตนเอง และความมีวินัยในตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาบริบทของผู้วิจัยด้วย

1.2.2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วย 8 องค์ประกอบดังนี้

1) แนวคิดทฤษฎี: แนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย

(1) ความคาดหวังของครู (Teacher Expectations)

(2) การบันทึกความคาดหวัง หรือการจดบันทึก (Diary) หรือการประเมินตนเองของผู้เรียน

(3) อัตลักษณ์เป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความสำคัญกับผู้เรียน

(4) การวัดประเมินผลและการให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก (Assessment and Positive Feedback)

(5) บทบาทผู้สอนสู่การเสริมสร้างอัตลักษณ์

2) เป้าหมายของรูปแบบ: เป้าหมายของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น คือ การเพิ่มพูนการรับรู้ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับสภาพคุณงามความดีของนักศึกษา ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความมีวินัยในตนเอง และความซื่อสัตย์ ให้ดีหรือมั่นคงยิ่งขึ้น

3) ขั้นตอนการเรียนการสอน: รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีขั้นตอนการเรียนการสอน (Syntax) 4 ขั้นตอน คือ นำเสนอความคาดหวัง ตั้งปณิธานคุณธรรม ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ขึ้นมั่นด้วยเชิงบวก ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนการเรียนการสอนและกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน

ขั้นตอน การเรียนการสอน	กิจกรรม
ขั้นที่ 1 นำเสนอความคาดหวัง (Presentation of Teacher Expectations)	ผู้สอนบอกความคาดหวังที่ผู้สอนมีต่อผู้เรียนด้วยคำพูด เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณสมบัติและศรัทธาในความเป็นผู้ที่มีความดีของคุณธรรมของผู้เรียน ในเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง ความมีวินัยในตนเอง และความซื่อสัตย์ โดยผู้สอนจะนำเสนอความคาดหวังในเรื่องต่างๆ เหล่านี้อย่างสม่ำเสมอ ในช่วงเริ่มขึ้นดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของทุกครั้ง
ขั้นที่ 2 ตั้งปณิธานคุณธรรม (Set Moral Commitment)	ผู้สอนติดตามให้ผู้เรียนกำหนดปณิธานคุณธรรมที่คาดหวังสำหรับการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง และจดบันทึกลงในโน้ตบุ้ทรายวัน ก่อนเข้าชั้นเรียน โดยผู้สอนจะย้ำกับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอว่า ขอให้ผู้เรียนกำหนดปณิธานคุณธรรมในสิ่งที่ผู้เรียนคิดว่าตนเองจะสามารถกระทำได้จริง และมีความพร้อมที่จะกระทำ

ขั้นตอน การเรียนรู้การสอน	กิจกรรม
ขั้นที่ 3 ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interactions with Others)	ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือกับครูอาจารย์ ด้วยการจัดการเรียนรู้การสอนโดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม (Group Process) ได้แก่ การอภิปรายกลุ่มย่อย การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร ซึ่งจะสลับหมุนเวียนไปตามความเหมาะสมของเนื้อหา
ขั้นที่ 4 ชื่นมื่นด้วยเชิงบวก (Be Cheerful with Positive)	เป็นการวัดประเมินผลและให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก โดยผู้ได้รับการประเมินจะได้รับแต่คำชื่นชมจนรู้สึกชื่นมื่นด้วยคำชมที่เป็นเชิงบวกจากเพื่อนและผู้สอน

4) ระบบสังคม: ระบบสังคมในชั้นเรียนที่สอนตามรูปแบบการเรียนรู้การสอนนี้ คือ ผู้สอนเป็นผู้ริเริ่มในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และนำเข้าสู่แต่ละขั้นตอนการเรียนรู้การสอนของผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน คอยให้การเสริมแรง คอยให้คำแนะนำ ตอบข้อสงสัย ตลอดจนคอยช่วยเหลือ ผู้เรียนมีความเป็นอิสระ ตัดสินใจเลือกสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ภายใต้กรอบของการเรียนรู้ในรายวิชา ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ (Active Learner) และมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว (Active Participation) ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง

5) หลักการตอบสนอง: ผู้สอนต้องยึดหลักการตอบสนองต่อผู้เรียน ดังนี้

(1) ผู้สอนสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียนให้เป็นไปในทางบวก ผู้สอนแสดงให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความปรารถนาดีที่ผู้สอนมีต่อผู้เรียน รวมถึงให้การยอมรับผู้เรียนแต่ละคนว่าเป็นคนที่มีคุณค่า มีความสามารถ

(2) ผู้สอนพยายามให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นอิสระ (Independence) ที่จะทำในสิ่งที่ตนสนใจ แต่อยู่ภายใต้กรอบของการเรียนรู้ในรายวิชา

(3) ผู้สอนบอกความคาดหวังในทางดีของผู้สอนต่อผู้เรียนด้วยคำพูด เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณครูเชื่อและศรัทธาในความรับผิดชอบต่อตนเอง ความมีวินัยในตนเอง และความซื่อสัตย์ของผู้เรียน

(4) ผู้สอนให้การเสริมแรง (Reinforcement) ต่อพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง ความมีวินัยในตนเอง และความซื่อสัตย์ ด้วยตัวเสริมแรงต่าง (Reinforcers) สำหรับผู้วิจัยให้การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) ด้วยตัวเสริมแรงทางสังคม (Social Reinforcers) ได้แก่ คำชมเชย การยิ้ม การยกนิ้วโป้งพร้อมคำชมเชย เพื่อให้นักศึกษาได้รู้สึกและรับรู้ว่าคุณครูมีความพึงพอใจในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษา และให้การยอมรับในความเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมของนักศึกษาตลอดการจัดการเรียนรู้การสอน

(5) ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้คอยกระตุ้น คอยให้คำแนะนำ คอยตอบข้อสงสัย ตลอดจนคอยช่วยเหลือให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกสิ่งต่างๆ ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง

6) ระบบสนับสนุน: เจเนอรัลที่จำเป็นต่อการเรียนรู้รูปแบบการเรียนรู้การสอนนี้ มีดังนี้

(1) ผู้สอนควรเป็นผู้ที่มีความเข้าใจเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) และสามารถยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้ กล่าวคือ ผู้สอนควรเข้าใจและยอมรับว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งทางกายภาพและทางจิตวิทยา ซึ่งจะช่วยให้คุณมองโลกในแง่ดี มองผู้เรียนในมุมบวก ได้อย่างจริงใจที่สุด

(2) ผู้สอนควรเป็นผู้ที่มีเจตคติในการยอมรับผู้อื่น และพร้อมที่จะยอมรับผู้เรียนทุกคนว่ามีคุณค่า มีความสามารถ

(3) ผู้สอนควรเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ทางบวก จะได้มองเห็นตนเองว่ามีความสามารถเสียก่อน จึงจะสามารถมองผู้เรียนว่าเป็นคนดีที่มีความสามารถได้

(4) ผู้สอนควรให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของผู้เรียน และพัฒนาการทางสังคมอย่างตรงไปตรงมา จะช่วยให้ผู้เรียนมีอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมตรงตามสภาพที่เป็นจริงมากขึ้น

(5) ผู้สอนควรถือคติ “ตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน” ดังนั้นผู้สอนจึงควรประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนในเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง ความมีวินัยในตนเอง และความซื่อสัตย์ ด้วย

(6) ผู้สอนกระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้อย่างจริงจัง และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ และมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง

7) การประยุกต์ใช้รูปแบบ: รูปแบบการเรียนการสอนนี้ สามารถนำไปใช้ได้กับทุกรายวิชาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม (Group Process) ดังนั้นจึงเหมาะสมกับผู้เรียนทุกระดับ เพียงผู้สอนเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการสอนโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มให้เหมาะสมกับบริบทของรายวิชา และบริบทของผู้เรียน

8) ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม:

(1) ผลทางตรงที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนนี้ คือ ผู้เรียนมีอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมในเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง ความมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์ตรงตามสภาพที่เป็นจริง และ ผู้เรียนได้ประเมินอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมในเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเองความมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความสำคัญกับผู้เรียน

(2) ผลทางอ้อมที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนนี้ คือ ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีคุณธรรมในเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเองความมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์ และ ผู้เรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่าน เป็นผู้ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน โดยแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ระดับความเหมาะสมมากที่สุด 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน และน้อยที่สุด 1 คะแนน ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นสรุปได้ว่า มีความเหมาะสมของเอกสารรูปแบบการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$ คะแนน, $S.D. = 0.12$) มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ถึง 10 ของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$ คะแนน, $S.D. = 0.16$) และมีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ถึง 10 ของกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$ คะแนน, $S.D. = 0.13$)

1.3 วิเคราะห์เนื้อหา และระดับคุณภาพจากการจดบันทึกในอนุทินรายวัน สำหรับนักศึกษากลุ่มทดลองใช้ พบว่า นักศึกษามีความรู้สึกและความคิดในเชิงบวกต่อขั้นตอนการเรียนการสอน 4 ขั้น ต่อสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และต่อผู้สอนและบทบาทผู้สอนสู่การเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ ส่วนเกณฑ์ประเมินผลการจดบันทึกในอนุทินรายวัน ตามเกณฑ์การประเมินผลผู้วิจัยดัดแปลงมาจาก อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (2541) มีคุณภาพในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม โดย

1) การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมหลังการจัดการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้คะแนนอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมก่อนการจัดการเรียนการสอนเป็นตัวแปรร่วม พบว่านักศึกษาที่ได้รับการจัดการ

เรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม มีอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมมีประสิทธิภาพต่อการเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมหลังการจัดการเรียน การสอนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
โมเดลที่ปรับแก้แล้ว	515.282	2	257.631	2.859	.064
จุดตัด	9468.685	1	9468.685	105.093	.000
คะแนนก่อนเรียน	79.101	1	79.101	.878	.352
ระหว่างกลุ่ม	476.736	1	476.736	5.291	.024
ความคลาดเคลื่อน	6487.085	72	90.098		
รวม	1052955.0	75			

2) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากแต่พิจารณาความพึงพอใจในรายข้อ พบว่ามี 2 ประเด็นที่นักศึกษาทั้งสองกลุ่มตอบตรงกันว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้สอนมีความเข้าใจ เป็นมิตร ยอมรับ และช่วยเหลือนักศึกษา ทำให้นักศึกษาเกิดความอบอุ่นสบายใจ และนักศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สำหรับ

คำถามปลายเปิดที่ให้นักศึกษาให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับกลุ่มทดลอง นักศึกษามองว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ดี เป็นกิจกรรมที่ดี นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน อยากให้มีต่อไป และควรนำไปใช้ในทุกระดับชั้น สำหรับกลุ่มควบคุม นักศึกษามองว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ดี กิจกรรมทำให้เข้าใจเนื้อหาที่เรียน และเนื้อหานำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ จากอนุทินรายวันและแบบบันทึกการสะท้อนผล จากการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า 1) นักศึกษามีความรู้สึกรู้สึกและความคิดในเชิงบวกต่อขั้นตอนการเรียนการสอน 4 ขั้น และต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม ส่วนเกณฑ์ประเมินผลการจัดบันทึกในอนุทินรายวัน พบว่า มีคุณภาพในระดับมาก 2) สำหรับแบบบันทึกการสะท้อนผล นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้เขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และการนำไปใช้ ในแง่ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา การทำความเข้าใจพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งข้อดีที่ได้ทำงานร่วมกันกับเพื่อน มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญกับนักศึกษาในมุมมองเชิงบวก

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

2.1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1) จากผลการศึกษาริบท ผู้วิจัยได้ข้อสรุปเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ที่จะเสริมสร้างให้สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งก็คือ อัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม สอดคล้องกับ ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2551) ที่อธิบายว่า ครูเป็นบุคคลที่สำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยครูที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนามักเป็นครูที่ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งใช้วิธีการอบรมสั่งสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จะทำให้ผู้เรียน

มีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้นด้วย และสอดคล้องกับ Fitts and Warren (1996) ผู้คิดแบบวัดอัตมโนทัศน์เทนเนสซี ปรับปรุงในปี ค.ศ.1996 (Tennessee Self-Concept Scale, 2nd Edition: TSCS: 2) ที่ให้ความสำคัญของอัตมโนทัศน์ด้านคุณธรรมในวัยรุ่นและผู้ใหญ่ จึงได้กำหนดให้มีการวัดอัตมโนทัศน์ด้านคุณธรรม ซึ่งเป็น 1 ด้านจากทั้งหมด 6 ด้านของแบบวัดอัตมโนทัศน์เทนเนสซี

2) จากผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้วิจัยมุ่งเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมใน 3 เรื่อง คือ ความรับผิดชอบต่องานของตนเอง ความมีวินัยในตนเอง และความซื่อสัตย์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย (2543 อ้างถึงใน ดุจเดือน พันธมนานิน, 2551) ที่ชี้ให้เห็นว่าคุณธรรมที่สำคัญที่ควรปลูกฝังสำหรับนิสิตนักศึกษามักจะมุ่งเน้นไปที่ความรับผิดชอบ, การมีวินัย หรืออีกนัยหนึ่งคือ พฤติกรรมที่สะท้อนความเป็นพลเมืองดีของสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล โอสถานเคราะห์ (2550) ที่ศึกษา แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบว่าคุณธรรมจริยธรรมหลักที่ควรปลูกฝังให้เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา คือ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ เป็นต้น

2.2 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1) รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง อัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมมีประสิทธิภาพต่อการเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

(1) แนวคิดเรื่อง “นำเสนอความคาดหวัง” เป็นแนวคิดทางด้านจิตวิทยาการศึกษา เรื่องความคาดหวังของครู (Teacher Expectations) เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยซึ่งคือผู้สอน บอกความคาดหวังที่ผู้สอนมีต่อผู้เรียนด้วยคำพูด เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณสอนเชื่อและศรัทธาในความเป็นผู้ที่มีคุณธรรมของผู้เรียน ในเรื่องความรับผิดชอบต่องานของตนเอง ความมีวินัยในตนเอง และความซื่อสัตย์ โดยผู้สอนจะนำเสนอความคาดหวังในเรื่องต่างๆ เหล่านี้อย่างสม่ำเสมอ ในช่วงเริ่มขึ้นดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของทุกครั้ง พบว่านักศึกษาใส่ใจที่จะพยายามทำตามความคาดหวังของผู้สอนให้ได้ ดังพบได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาจากอนุทินรายวันที่นักศึกษาจดบันทึกไว้เกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดของนักศึกษาที่มีต่อการนำเสนอความคาดหวังของครู เช่น “...เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นนักเรียนปฏิบัติงานได้ดีขึ้น” หรือ “...เป็นแรงกระตุ้นให้เราบังคับตนเองให้ทำข้อนี้ให้ได้” หรือ “...เพราะรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญกับอาจารย์ และไม่ยอมทำให้อาจารย์ผิดหวัง” หรือ “...รู้สึกกดดันเล็กน้อยเวลาอาจารย์คาดหวัง รู้สึกต้องตั้งใจมากขึ้น” ซึ่งสอดคล้องกับ นิติย์ บุหมางคกุล (2528); พรรณี ชูทัย เจนจิต (2545); สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2553) ที่อธิบายไว้เกี่ยวกับ “พฤติกรรมของผู้เรียนเป็นไปตามความคาดหวังของครู” ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิผลในการเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมของนักศึกษา

(2) แนวคิดเรื่อง “ตั้งปณิธานคุณธรรม” เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยให้ผู้เรียนกำหนดปณิธานคุณธรรมที่คาดหวังสำหรับการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง โดยเลือกคุณธรรมความรับผิดชอบต่องาน 1 ข้อ จาก 3 ข้อ คุณธรรมความมีวินัยในตนเอง 1 ข้อ จาก 3 ข้อ และคุณธรรมความซื่อสัตย์ 1 ข้อ จาก 3 ข้อ รวมเลือก 3 ข้อ จากคุณธรรมทั้งหมด 9 ข้อ โดยผู้เรียนจะได้จดบันทึกปณิธานคุณธรรมที่คาดหวังลงในอนุทินรายวันก่อนเข้าชั้นเรียน และจดบันทึกการประเมินปณิธานคุณธรรมตามผลที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน การตั้งปณิธานคุณธรรมทำให้นักศึกษาได้ตั้งความปรารถนาที่จะเป็นผู้ที่มี

อัตมโนทัศน์ทางคุณธรรม ซึ่งเมื่อนักศึกษามีความปรารถนา เช่นนั้นแล้ว นักศึกษาย่อมจะมีแรงจูงใจที่จะทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ สอดคล้องกับ ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ที่ให้ความหมายของคำว่า ปณิธาน ไว้ว่าหมายถึง การตั้งความปรารถนา และสอดคล้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาจาก อนุทินรายวันที่นักศึกษาคัดบันทึกไว้เกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดของนักศึกษาที่มีต่อการกำหนดปณิธานคุณธรรม เช่น “...การตั้งปณิธาน ทำให้พวกเราารู้สึกมีความรับผิดชอบ” หรือ “...การตั้งปณิธานถือว่าการกระตุ้นให้ตนเองทำในสิ่งที่ติดตามที่เราคาดหวังไว้” หรือ “...ทำให้รู้สึกหน้าที่ของเรามากขึ้น รู้จักรับผิดชอบตัวเองมากขึ้น” ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา อาจเป็นสาเหตุทำให้ นักศึกษามีอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมเพิ่มขึ้น

(3) แนวคิดเรื่อง “ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น” เป็นการที่ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่ว่า อัตมโนทัศน์เป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความสำคัญกับผู้เรียน มาเป็นขั้นตอนการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยกำหนดให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญกับผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม (Group Process) ในชั้นเรียน สอดคล้องกับ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2553); พรณี ชูทัย เจนจิต (2545) ที่อธิบายว่าอัตมโนทัศน์เกิดจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความสำคัญกับผู้เรียน อัตมโนทัศน์ของบุคคลว่าเป็นผลมาจากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความสำคัญกับตนเอง นอกจากนี้ จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์พบว่า กระบวนการกลุ่มหรือกิจกรรมกลุ่ม สามารถช่วยพัฒนาหรือเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ได้ สอดคล้องกับ กาญจนา ไชยพันธุ์ และคณะ (2535); Darika Saingam (2003) ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมของนักศึกษา

(4) แนวคิดเรื่อง “ชื่นมื่นด้วยเชิงบวก” หรือการให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก (Positive Feedback) เป็นการที่ผู้วิจัยใช้การวัดประเมินผลและการให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก ทำให้นักศึกษาได้รับข้อมูล

ย้อนกลับเชิงบวกอย่างแท้จริง โดยมาจากการประเมินตนเองของนักศึกษา มาจากการประเมินของเพื่อนในกลุ่ม และเพื่อนในชั้นเรียน และมาจากการประเมินของผู้สอน สอดคล้องกับ พรณี ชูทัย เจนจิต (2544) ที่ได้อธิบายถึงปัจจัยเรื่องหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ คือความสำเร็จ ดังนั้นจึงควรกล่าวถึงความสำเร็จ เพราะความสำเร็จนำไปสู่การเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ได้ สอดคล้องกับ จงกลวรรณ มุสิกทอง (2556) ที่อธิบายว่า ผู้ที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกจะเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้นอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ Chaika (2012) ที่อธิบายกิจกรรมเน้นพูดทางบวก (Accentuate the Positive) ซึ่งเป็น 1 ใน 10 กิจกรรมพัฒนาอัตมโนทัศน์ของผู้เรียน

(5) แนวคิดในเรื่องการจดบันทึกใน อนุทินรายวัน เป็นเทคนิคที่ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนเขียนบันทึกหรือจดบันทึกเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมในอนุทินรายวัน แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Chaika (2012) ที่อธิบายกิจกรรมการจดบันทึก (The Journal) ซึ่งเป็น 1 ใน 10 กิจกรรมพัฒนาอัตมโนทัศน์ของผู้เรียน และสอดคล้องกับ อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมา (2541) ที่แนะนำว่าเทคนิคการวัดผลที่เหมาะสมสำหรับการสอนเพื่อให้นักศึกษามีอัตมโนทัศน์ คือการให้นักศึกษาเขียนบันทึกหรือจดบันทึก (Diary) ความรู้สึกหรือความนึกคิดของตนเอง ตลอดจนประเมินตนเองว่าเขาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากน้อยเพียงใด

2) นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากแต่พิจารณาความพึงพอใจในรายข้อ พบว่ามี 2 ประเด็นที่นักศึกษาทั้งสองกลุ่มตอบตรงกันว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้สอนมีความเข้าใจ เป็นมิตร ยอมรับ และช่วยเหลือนักศึกษา ทำให้นักศึกษาเกิดความอบอุ่นสบายใจ และนักศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สอดคล้องกับ พรณี ชูทัย เจนจิต (2545) ที่อธิบายว่าผู้สอนจะต้องคำนึงถึงในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่มีความอบอุ่นและที่มีอิสระ จะนำไปสู่การพัฒนาอัตมโนทัศน์ของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมนี้ค่อนข้างให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้สอนเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้สอนที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ในการเรียนการสอนจึงควรให้ความสำคัญด้านคุณลักษณะของผู้สอนตามที่ได้ระบุไว้ในรูปแบบการเรียนการสอนด้วย

1.2 ก่อนที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมนี้ไปใช้ในการเรียนการสอน ผู้สอนควรทำความเข้าใจแนวคิดทฤษฎีที่ระบุไว้ในรูปแบบการเรียนการสอนอย่างละเอียด เพื่อความเข้าใจที่ถ่องแท้ และจะเป็นการดียิ่งขึ้น หากผู้สอนมีความเชื่อหรือประสบการณ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของรูปแบบการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาแก่นักศึกษาวิชาชีพครูในชั้นปีอื่นนอกจากชั้นปี 1 หรือในระดับอื่น เช่น ระดับบัณฑิตศึกษา เนื่องจากนักศึกษวิชาชีพครูควรเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมที่ดี

2.2 ศึกษาตัวแปรตามอื่นๆ เช่น การปรับตัวในสังคม ทักษะชีวิต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

2.3 ปรับอัตมโนทัศน์ทางคุณธรรมเป็นเรื่องอื่นที่ควรเสริมสร้างให้กับนักศึกษวิชาชีพครู เช่น ความมุ่งมั่น ความอดทน ความพากเพียร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ไชยพันธุ์, ฉันทนา อุดมสิน และ วริศรา ศรีสวัสดิ์. (2535). รายงานวิจัยเรื่องผลการใช้กระบวนการกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาความรู้สึกลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเองของวัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิการเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จกมลวรรณ มุสิกทอง. (2556). การให้ข้อมูลย้อนกลับ. ค้นเมื่อ 21 มกราคม 2559, จาก <http://www.ns.mahidol.ac.th>

ดุจเดือน พันธุนาวิน. (2551). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ในประเทศไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม.

นฤมล โอสถานุเคราะห์. (2550). แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. ค้นเมื่อ 21 มกราคม 2559, จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/epaper/july_dec2007/Narumol.pdf

นิตย์ บุษงามงคล. (2528). เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 213 332 จิตวิทยาการเรียนการสอนสำหรับครูมัธยม. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา)

ประสงค์ ต่อโชติ. (2555). การพัฒนาโมเดลการวัดการนำผลการประเมินไปใช้: การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เชิงสาเหตุทุกระดับ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรณี ชูทัย เจนจิต. (2544). อัตมโนทัศน์. ใน ปิ่น พิมพ์ยางกูร และ อังคณา นันทิพัทธวรรณ (บรรณาธิการ). เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนวหน่วยที่ 1-8. (หน้า 177-226) พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2545). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเสริมสิน ปริ๊นส์ ชิสม์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

เรา อรัญวงศ์. (2543). **รูปแบบการสอน Model of Teaching**. กำแพงเพชร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551).

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี

ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565). พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ**

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559.

กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2553). **จิตวิทยาการศึกษา**.

พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องอาจ นัยพัฒน์. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยเชิง**

ปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์

และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:

สามลดา.

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (2541). **สอนไปทำไม?**

เทคนิคการสอนและวัดผลระดับอุดมศึกษา.

กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฟันนี้พับบลิตซ์.

Chaika Glori. (2012). **Ten Activities to Improve Students' Self-Concept**. Retrieved Octo-

ber 26, 2013, from [http://www.education-](http://www.education-world.com/a_lesson/lesson/lesson085)

[world.com/a_lesson/lesson/lesson085](http://www.education-world.com/a_lesson/lesson/lesson085).

shtml

Darika Saingam. (2003). **The Effects of Group**

Work on Low Self-Concept Amputee

Workers at Industrial Rehabilitation

Centre: Pathumtani Province. Master

Thesis in Rehabilitation service for Persons with Disabilities, Mahidol University.

Fitts William H. & Warren W. Louise. (1996).

Tennessee Self-Concept Scale (TSCS).

Retrieved June 19, 2013, from [http://](http://www.excellenceforchildandyouth.ca/support-tools/measure-profile?id=546)

[www.excellenceforchildandyouth.ca/sup-](http://www.excellenceforchildandyouth.ca/support-tools/measure-profile?id=546)

[port-tools/measure-profile?id=546](http://www.excellenceforchildandyouth.ca/support-tools/measure-profile?id=546)